



Petri Lassi, historian opettaja, Peltolan koulu, Vantaa

## Paikallishistorian jäljillä

### Tiivistelmä

Historian jälkiä on kaikkialla lähiympäristössämme. Näitä jälkiä on jännittävää ja mielenkiintoista oppia tarkkailemaan ja tulkitsemaan. Esimerkiksi kotikaupungin tai -kaupungin osan syntytarina on mahdollista kertoa lähiympäristön historiallisen rakennuskannan kautta. Eri aikakausilta säilyneet kirkot, kartanot, huvilat ja teollisuusrakennukset kertovat omaa tarinaansa kaupunkien syntymästä ja niiden historiallisista vaiheista. Kysymyksiin, kuten miksi kaupunki on aikoinaan syntynyt, miksi se on syntynyt juuri tietylle paikalle tai millaista elämä alueella on ollut milläkin aikakaudella, voidaan etsiä vastauksia kaupungin historiallisen rakennuskannan kautta.

Paikallishistorian jäljillä on historianopetuksen yläkoulun kurssin oheisprojekti, jossa tutkitaan historian jälkiä lähialueella ja perehdytään samalla historiantutkimuksen perusperiaatteisiin, historiallisen tiedon hankintamenetelmiin sekä historiallisen tiedon luonteeseen.

Oppiaineet	Historia (mahdollisesti yhteistyössä tietotekniikka, kuvaamataito, maantieto ja äidinkieli)
Kouluaste	Yläkoulu
Luokkataso	7.–8. luokat
Kesto	Kurssin osana noin 10–12 oppituntia
Välineet	Kamerat, tietokoneet (Word, kuvankäsittely), internet-selaimet, kosketustaulu ja sen ohjelmat sekä verkkooppimisolusta (esim. Fronter)

### Tausta

Ulko puoliset yhteistyötahot: paikalliset museot ja [Liikkeelle-alusta](#). Oppimistavoitteet: projektioppiminen sekä historiallisen tiedon syntyprosessi ja luonne

### Toteutus

Projekti koostuu 6 luokkaoppimistilanteesta (kestoltaan 45–90 minuuttia). Lukujärjestysteknisistä syistä toteutus voidaan joutua pilkkomaan useampiin pienempiin osiin. Projektituntien lisäksi oppilaat tekevät osan työstä itsenäisesti kotiläksyinä. Projektitunnit olisi kannattavaa sijoittaa kurssin muun sisällön ohheen siten, että muut kurssilla opittavat asiat 1800-luvun historiasta (elämää 1800-luvun maaseudulla, Suomen kaupungit 1800-luvulla, teollistumisen alku Suomessa) tukevat projektin etenemistä ja tarjoavat historiallista taustaa projektitois-sä käytettäväksi.

Tavoitteena on tuottaa lähialueen historiallisia jälkiä (esimerkiksi vanhat rakennukset) koskevaa tietoa käsittelevä digitaali-

*Ylh. Vantaan 1400-luvulla rakennettu Pyhän Laurin kirkko on pääkaupunkiseudun vanhin rakennus ja nykypäiviin säilynyt historiallinen jälki elämästä keskiajalla.*

nen tuotos. Opettaja voi päättää, onko se PowerPoint-esitys, kosketustauluesitys, verkko-oppimisolustalle rakennettu sivusto vai esimerkiksi www-sivusto. Myös [Liikkeelle-sivustolle](#) on mahdollista luoda omia lähiympäristön tutkimukseen liittyviä projektejaan. Alustalle voi ladata tekstiä ja kuvaa lähiympäristöstä.

### Opettajan taustatyö

Opettajan tulee etsiä koulun lähialueella sijaitsevia soveliaita historiallisia rakennuksia ryhmien tutkimuskohteiksi siltä varalta, että ryhmät eivät itsenäisesti kykene tällaista kohdetta keksimään. Jos projekti toteutetaan yläkoulun historian 1. kurssilla, rakennusten olisi hyvä (mutta ei mitenkään välttämätöntä) olla 1800-luvulta.

Opettajan kannattaa myös varmistaa lähdemateriaalin saatavuus siten, että vaiheissa 4 ja 5 oppilaat löytävät riittävän helposti oman tutkimuskohteensa kannalta olennaista tietoa. Tätä tarkoitusta varten on hyvä varata oppilaiden käyttöön ja selata läpi joitakin kussakin tapauksessa hyödyllisiksi katsottavia paikallishistoriallisia teoksia. Ohjeiden lopusta löytyy esimerkkejä mahdollisesti hyödynnettävistä verkkosivuista.

## Projektin vaiheet

### 1. projektitunti (90 minuuttia) – aloitus

Muodostetaan luokasta 2–4 hengen ryhmiä.

Opettaja selostaa oppilaille projektin idean (lähiympäristön historiallisten jälkien kartoittaminen ja tutkiminen) sekä tavoitteet (riippuen valitusta lopputuotoksen muodosta).

Ryhmille annetaan tehtäväksi pohtia sitä, millaisia historiallisia (tai lähinnä vanhoja) rakennuksia lähiympäristöstä löytyy, ja miettiä, josko he haluaisivat tutkia jonkin keksimänsä rakennuksen historiaa. Kootaan ryhmien pohdintojen tulokset yhteisesti taululle. Jos tutkimuskohteita ei tule riittävästi oppilailta, opettaja ehdottaa niitä lisää. Opettaja voi etukäteen hankkia käyttöönsä kuvia mahdollisista tutkimuskohteista, joita voidaan tarkastella yhdessä. Jaetaan kullekin ryhmälle oma tutkimuskohde.

Ryhmät lähtevät ulos koululta kuvaamaan omaa tutkimuskohdettaan. Ryhmät voivat ottaa kohteistaan valokuvien lisäksi myös videoita. Ryhmät kannattaa ohjeistaa ottamaan paljon erilaisia kuvia ja kuvia yksityiskohdista sekä kuvia myös sisätiloista, jos kyse on sellaisesta rakennuksesta, että se on mahdollista. Tämä kuvaamistehtävä voi olla myös kotiläksy.

Ryhmät voivat mahdollisuuksien mukaan etsiä tietoa haastatteleamalla rakennuksen nykykäyttäjiä, jotka saattavat tietää rakennuksen menneestä käytöstä ja siitä, mitä rakennuksessa tapahtuu nykypäivänä.

### 2. projektitunti (90 minuuttia) – pohdinta

Ryhmillä on käytössä (kannettavat) tietokoneet. Siirretään viime kerralla otetut kuvat tietokoneelle. Kuvien (lähteiden, jälkien) ihmettelyä ja pohdintaa ryhmissä (miltä näyttää, mihin on saatettu käyttää).



Mietitään ryhmissä kutakin kohdetta ja pohditaan, mihin tarkoitukseen sitä on käytetty. Ryhmät voivat kirjata ylös omat tutkimusolettamuksensa ainakin seuraavista kysymyksistä: Millaisesta rakennuksesta on kyse? Kuinka vanha rakennus on? Mitä varten se on rakennettu? Mitä siellä on aikoinaan tehty?

Ryhmät voivat alkaa etsiä alustavia vastauksia tutkimusongelmiinsa esimerkiksi lähialueen historiaa käsittelevistä teoksista ja mahdollisesti internet-lähteistä.

Ryhmät kirjaavat olettamuksensa ja löytämänsä vastaukset tekstinkäsittelyohjelmalla tiedostoksi, josta voidaan myöhemmin alkaa rakentaa lopputuotoksen tekstiä. Tiedostot tallennetaan sähköiselle alustalle (esim. Fronter) ryhmätyöskentelyn ja jatkotyöstämisen helpottamiseksi.

### 3. projektitunti (90 minuuttia) – museovierailu

*Museokäynti* kaupunginmuseossa tai muussa lähialueen historiasta tietoa tarjoavassa museossa: Opettajan voisi tässä vaiheessa olla tarkoituksenmukaista antaa oppilaille tehtäväksi hankkia tietoa joistakin lähialueen historian peruskysymyksistä (koska kunta/kaupunki on syntynyt, millaisen toiminnan seurauksena se on syntynyt, millaista väkeä alueella on milloinkin asunut, millaista elinkeino- tai yritystoimintaa alueella on ollut jne.). Tarkoitus olisi luoda ryhmien projektitoille jonkinlainen historiallinen tausta (konteksti). Kannattaa keskustella etukäteen opastuksesta museon henkilökunnan kanssa, jotta he osaavat kertoa erityisesti sellaisista asioista, joista ryhmien töiden kannalta saattaisi olla hyötyä.

Museon kanssa kannattaa neuvotella käynnistä ja projektin toteuttamisesta hyvissä ajoin etukäteen. Voidaan esimerkiksi järjestää oppilaille mahdollisuus kysyä tutkimuskohteistaan museo-oppaalta. Museon näyttelystä tai arkistosta voi esimerkiksi löytyä historiallisia valokuvia ryhmien tutkimuskohteista. Museoilla on lisäksi runsaasti asiantuntemusta paikallishistorian kysymyksissä. Paikallisella kaupunginmuseolla voi olla paljonkin valmista materiaalia opettajalle projektin valmistelemisen tueksi.

### 4. projektitunti (90 minuuttia) – tutkimustyö (tutkimuskirjallisuus, internet)

Oppilaat yrittävät selvittää vastauksia esimerkiksi seuraavankaltaisiin kysymyksiin: Mitä rakennuksessa on puuhattu? Löytyykö kuvia tai kuvauksia esim. menneestä teollisesta toiminnasta tai kartanoelämästä? Tässä työvaiheessa paikallishistorialliset yleisteokset (mieluiten opettajan etukäteen seulomana) sekä internetistä löytyvät kaupunginosa- ja kaupunkihistorialliset sivustot ovat suositeltavaa lähdeaineistoa.

Ryhmien tulee myös rakentaa paikallishistoriallinen konteksti ja liittää löytämänsä tieto tähän yhteyteen. Ryhmät tutustuvat siis oman kuntansa/kaupunginosansa syntyhistoriaan ja siihen, kuinka oma tutkimuskohde mahdollisesti liittyy tähän kehitykseen. Esimerkiksi vanha teollisuusrakennus voi kertoa sii-

*Tuomarinkartano keskellä Helsinkiä on rakennettu 1790-luvulla. Rakennus ympäristöineen kertoo elämästä Ruotsin vallan ajan kartanoissa.*

tä, miksi joku kaupunki tai kaupunginosa on syntynyt nykyiselle paikalleen. Vanha kartano tai huvila voi kertoa siitä, millainen lähialue on ollut ja millaista elämää siellä on vietetty esiteollisella ajalla.

Oppilaat kirjaavat löytämiään tietoja aiemmin aloittamaansa projektitiedostoon ja muokkaavat samalla lopputuotostaan. Tässä kohtaa opettajan antama palaute ja kehittämisohjeet sekä ryhmän oma ideointi vievät työskentelyä eteenpäin.

### 5. projektitunti (90 minuuttia) – viimeistely

Oppilaat työskentelevät ryhmissä ja kirjoittavat hankkimistaan tiedoista tutkimustekstinsä. Ryhmillä on käytössä tietokoneet.

Projektin loppua kohden työskentelytavat riippuvat siitä, millainen projektin lopputuotoksen on sovittu olevan. Ryhmät voivat koostaa PowerPoint-esityksiään tai viimeistellä tekstejä sekä kuvia oppimisalustalle tai internet-sivuille siirrettäväksi. Myös lisätiedon hankinta on edelleen mahdollista tässä vaiheessa.

Www-sivujen tekeminen on periaatteessa teknisesti melko yksinkertaista. Esimerkiksi WordPress-ohjelmalla luotujen koulun sivujen alle on helppo rakentaa uusia sivuja sivujen päivityksestä vastaavan henkilön avustuksella. Oppilaat voivat kirjoittaa tekstinsä tekstinkäsittelyohjelmalla, josta ne on yksinkertaista kopioida WordPress-ohjelmaan (kunhan päivityspalvelimen käyttäjätunnus ja salasana on käytettävissä) ja lisätä kuvat oheen. Sivujen ulkonäön säätämiseen voi tietysti käyttää aikaa lähes rajattomasti. Tämä on kuitenkin jokaisen omassa harkinnassa oleva seikka. Julkaisujen ulkoasuun sekä tekstin suunnittelussa ja viimeistelyssä voi hyödyntää eri oppiaineiden välistä yhteistyötä. Töiden viimeistelyä voi jatkaa esimerkiksi kuvaamataidon, tietotekniikan ja äidinkielen oppitunneilla. Tätä viimeistelytyötä voi sopia jatkettavaksi myös viimeisen projektitunnin jälkeen.

Yksi toimintavaihtoehto on ladata tiedot [Liikkeelle-projektin](#) alustalle. Alustalle voi perustaa oman projektin sekä lisätä tekstiä ja kuvia.

### 6. projektitunti (90 minuuttia) – esitleminen, palaute ja jatkopohdinta

Jokainen ryhmä esittelee tutkimustaan, sen tuloksia ja lopputuotoksensa. Ryhmille voi antaa tehtäväksi myös arvioida tuotoksessaan oman työskentelyn onnistumista (miten tavoitteet täyttyivät, miten arvioisin omaa työskentelyä, miten voisin parantaa, mikä meni hyvin ja mitä opin).

Muilta ryhmiltä olisi hyvä kerätä kommentteja ja rakentavaa palautetta kunkin ryhmän tuotoksesta. Tämä voidaan järjestää joko yhteisen keskustelun, ryhmissä käytävien keskustelujen tai verkko-oppimisalustan keskustelutyökalun kautta. Opettaja luonnollisesti antaa palautetta ryhmille koko työskentelyn ajan sekä nyt sen loppuvaiheessa.

Ryhmillä olisi hyvä antaa tehtäväksi pohtia myös historiallisen tiedon ja tiedonrakennuksen olemusta. Käytännössä ryhmille voi esittää kysymyksiä, kuten miten historiallinen tieto syntyy sekä millaista historiallinen tieto on. Tämän voi toteuttaa esimerkiksi opettajan vetämänä keskusteluna esitysten jälkeen. Suoria oppilaille esitettäviä kysymyksiä voivat olla esimerkiksi seuraavat:



*Tikkurilan vanha rautatieasema on yksi Suomen ensimmäisen junaradan varrelle nousseista asemarakennuksista. Rakennuksen kautta voi käsitellä historiallisia tapahtumia, jotka liittyvät Suomen teollisuuden ja liikenteen kehittymiseen 1800-luvun lopulla.*

- Kuinka historiallinen tieto syntyy, ja mistä historiallista tietoa saadaan?
- Millaisista erilaisista tietolähteistä oma ryhmäsi hankki tietoa projektin aikana?
- Keksitkö vielä lisää mahdollisia tietolähteitä, joita olisitte voineet käyttää projektissa?
- Millaista historiallinen tieto on luonteeltaan (esimerkiksi matematiikkaan tai fysiikkaan verrattuna)?

Jos museosta tai tutkimuskirjallisuudesta on löytynyt sopivia kuvia, voidaan yhdessä keskustellen ja kuvia katsellen vertailla aluetta nyt ja menneisyydessä. Yhdessä mietittäviä kysymyksiä:

- Kuinka alueen ulkonäkö ja rakennuskanta on muuttunut?
- Mistä muutos kertoo, ja miksi alueet ja rakennukset ovat nykyisin niin erinäköisiä?
- Selittääkö joku historiallinen muutos esimerkiksi taloudessa tai ihmisten elämäntavoissa kuvista havaitut muutokset?

### Mahdollista lisäpuuhaa ja vaihtoehtoisia toimintatapoja

Koko projekti on mahdollista kuvata videolle ja editoida elokuvaksi videoeditoriohjelmalla (esim. ilmainen Windows Movie Maker -ohjelma tai joku internetistä ladattava ilmainen ohjelmisto) tai suoraan kännyköillä, jos videot on kuvattu puhelimen kameralla. Tällainen video voi myös olla projektin lopputuotos, jolloin oppilaat voivat tuottaa eräänlaisen pienen histo-



riallisen dokumenttielokuvan, jossa hyödynnetään liikkuvaa kuvaa, ääntä, valokuvia ja musiikkia. Tällaisessakin työssä on kuitenkin hyvä olla olemassa kirjallinen käsikirjoitus ennen videomateriaalin koostamiseen ryhtymistä.

Jos haluaa projektissa korostaa ryhmätyöskentelyn ja vertaisarvioinnin opettelua, voi lisätä neljännen ja viidennen projektitunnin väliin työvaiheen, jossa ryhmät lukevat toistensa viimeistelemättömiä tuotoksia ja kommentoivat niitä kehittämismielessä. Työvaihe olisi käytännöllistä toteuttaa sähköisen oppimisolun (esim. Fronter) avulla siten, että tiedostot tallennetaan yhteiseen kansioon kaikille jaettaviksi, ja niitä kommentoidaan keskustelutyökalun avulla.

## Linkkejä ja lähteitä

### Paikallishistoriaa ja rakennushistoriaa yleisesti

- Helsingin entisiä rakennuksia (Wikipedia)
- Helsingin historia (Wikipedia)
- Vantaan paikallishistoriaa ennen vuotta 1809
- Espoon historiaa
- Paljon suomalaisia kartanoita ja muita rakennuksia

### Esimerkkejä kaupunginosien historiasta kertovista sivuista

- Munkkiniemi eilen ja tänään
- Pitäjänmäen kaupunginosan historiaa ja muistitietoa
- Oulunkylän historiaa
- Oulunkylän huvilayhteisö
- Espoon keskuksen historiaa

### Kaupunkipolut

Useissa kaupungeissa ja kaupunginosissa on tehty omia paikallishistoriaan liittyviä paikkoja ja rakennuksia esitteleviä kotikaupunkipolkuja. Näiden polkujen tietojen pohjalta opettaja voi helposti alkaa rakentaa projektin taustamateriaalia.

- Kotikaupunkipolut

### Helsingin kaupunginosien kotikaupunkipolkuja

- Herttoniemi
- Käpylä
- Malminkartano
- Oulunkylä
- Pitäjänmäki
- Pohjois-Haaga
- Vuosaari



Oulunkylän seurahuone on jälki paikalla sijainneesta 1800-luvun lopun huvilayhdyskunnasta. Rakennus on alkujaan ollut kylpylä ja kasino.



Rakennuksen nykyinen nimi voi kertoa sen alkuperäisestä käyttötarkoituksesta. Nykyisin teatterina ja liiketilana toimiva silkkitehdas on alun perin rakennettu Suomen Silkkiteollisuus Oy:n kangastehtaaksi.



Oppimisprosessikuvaus on tuotettu osana pääkaupunkiseudun kuntien Osaava-hanketta.

Opettajien ohjaus: FT Minna Lakkala | Oikoluku: Pia Mäenpää  
| Graafinen suunnittelu: Olli Turunen, Tovia Design Oy |  
Prosessinohjaus: Educode